

نقش بسیج اساتید در تربیت نخبگان سیاسی و تأثیر آن بر قدرت نرم ایران

(مطالعه موردی: اساتید بسیجی دانشگاه‌های شیراز)

DOR:20.1001.1.23225580.1399.10.1.1.2

نوع مقاله: پژوهشی

محمد کریمیان^۱، غفار زارعی^۲

تاریخ پذیرش: ۱۳۹۹/۱۰/۰۵

تاریخ دریافت: ۱۳۹۹/۰۵/۰۱

چکیده

هدف اصلی مقاله حاضر، ارزیابی تأثیر بسیج اساتید بر تولید قدرت نرم جمهوری اسلامی ایران از طریق تربیت نخبگان سیاسی است. در این راستا، پرسش اصلی مقاله این گونه تدوین شده است که «شیوه‌های ممکن برای افزایش قدرت نرم جمهوری اسلامی از سوی اساتید بسیجی در جریان تربیت نخبگان سیاسی کدام‌اند؟» برای این منظور از رویکرد پیمایشی استفاده شده است که جامعه آماری آن را کلیه اعضای هیأت علمی تمام‌وقت دانشگاه‌های شیراز تشکیل می‌دهد و حجم نمونه شامل ۳۷۵ نفر (۳۱۴ مرد و ۶۱ زن) است که با استفاده از روش نمونه‌گیری سهمیه‌ای به نسبت تعداد و جنسیت اساتید هر مرکز دانشگاهی انتخاب شده‌اند. ابزار گردآوری اطلاعات، پرسش‌نامه محقق‌ساخته با مقدار ضریب آلفای کرونباخ برابر با ۰/۹۸ است. داده‌های گردآوری‌شده از این طریق با استفاده از نرم‌افزار آماری SPSS در دو سطح تجزیه و تحلیل شده‌اند: در سطح نخست با استفاده از روش‌های آمار توصیفی (فراوانی، میانگین و انحراف معیار) و در سطح دوم با استفاده از روش‌های آمار استنباطی (آزمون t تک نمونه‌ای و آزمون رتبه‌بندی فریدمن). برپایه یافته‌های پژوهش، میانگین نقش بسیج اساتید در افزایش قدرت نرم جمهوری اسلامی ایران از رهگذر تربیت نخبگان سیاسی ۵/۴۴ و بیشتر از مرز شدت پایین برای این عامل (۴) است که نقش تعیین‌کننده اساتید بسیجی در افزایش قدرت نرم ایران را تأیید می‌کند. همچنین نتایج پژوهش نشان می‌دهد که اساتید بسیجی بیشترین تأثیر را با رتبه میانگین ۴/۷ بر مؤلفه «تقویت ولایت‌پذیری دانشجویان» و کمترین تأثیر را با رتبه میانگین ۲/۷۳ بر مؤلفه «افزایش بنیه علمی دانشجویان» داشته‌اند.

واژه‌گان کلیدی: قدرت نرم، بسیج اساتید، دانشجویان، نخبگان سیاسی، دانشگاه‌های شیراز.

۱- دانشجوی دکتری علوم سیاسی، واحد لامرد، دانشگاه آزاد اسلامی، لامرد، ایران.

۲- استادیار گروه علوم سیاسی، واحد لامرد، دانشگاه آزاد اسلامی، لامرد، ایران. (نویسنده مسئول)

مقدمه

ریشه واژگانی و مفهومی «قدرت نرم» را باید در تلاش‌های علمی جوزف نای^۱، استاد علوم سیاسی دانشگاه هاروارد، جستجو کرد. نای (۵: 2004) قدرت نرم را در ساده‌ترین حالت ممکن به‌مثابه توانایی مجذوب‌ساختن و شکل‌دهی به تمایلات و اولویت‌های دیگران تعریف می‌کند. با این همه، الگوی قدرت نرم نای برپایه مفروضات هستی‌شناسی مسلمی تدوین شده است که استفاده از آنرا به‌عنوان الگویی برای مطالعه دولت‌های غیرغربی مشکل می‌سازد (Makalesi, 2017: 494). به‌عنوان مثال، منابع جاذبه‌ای که وی شناسایی می‌کند به‌سمت برداشت ملت‌های غربی از مفاهیمی همچون ارزش‌ها، فرهنگ، سیاست‌ها و نهادها متمایل است (Feizi, 2018: 47&94). به‌همین جهت، الگوی مذکور از کارایی لازم برای تبیین و ارزیابی وضعیت‌های مربوط به اعمال قدرت نرم دولت‌های غیرغربی برخوردار نیست.

استنباط بالا با این پیامد اجتناب‌ناپذیر همراه است که برای تحلیل قدرت نرم ایران نباید در دام تعصبات لیبرال دموکراسی که منابع جذب را در مقیاس جهانی معادل ارزش‌های لیبرال غربی در نظر می‌گیرند، گرفتار شد. نقطه شروع بهسازی الگوی قدرت نرم جوزف نای به‌منظور تجزیه و تحلیل رویکردهای نرم‌افزاری دولت‌های غیرغربی را می‌توان با استفاده از تمایزی انجام داد که الکساندر وینگ^۲ (3-8: 2009) در تفسیر خود از قدرت نرم بین منابع قدرت و ارزش‌های قدرت^۳ قائل می‌شود. برپایه این دیدگاه، منابع قدرت تنها در صورت تولید ارزش‌های قدرت نرم شامل درخشندگی^۴، شفقت^۵ و زیبایی^۱ قادر به تولید قدرت نرم

1. Joseph S. Nye

2. Alexander Vuving

3. Power Currencies

4. Brilliance

5. Benignity

خواهند بود. با تکیه بر این تمایز می‌توان چارچوبی مفهومی برای مطالعه قدرت نرم آن دسته از دولت‌هایی ارائه داد که لزوماً به هنجارهای جهانی/غربی پایبند نیستند. چارچوب مذکور با عبور از محدودیت‌های غربی مفهوم قدرت نرم، نشان می‌دهد که منابع جاذبه ضرورتاً لازم نیست جهانی باشند و جاذبه برپایه هر مخاطب می‌تواند متفاوت باشد و امکان ایجاد چنین جاذبه‌ای از طریق گفتمان‌ها نیز به‌خوبی ممکن است.

تحلیل مفهوم قدرت نرم از چشم‌انداز گفتمانی حاکی از نقش حائز اهمیت ارزش‌های قدرت نهفته در درون یک گفتمان است که به‌شکل دال‌ها و یا مؤلفه‌های تشکیل‌دهنده آن‌ها ظاهر می‌شوند. ارزش‌های قدرت یک گفتمان با اینکه به‌طور عمده ریشه در داخل دارند، اما کارکرد آنها می‌تواند بیرونی و در راستای تولید قدرت نرم باشد. در این میان، انقلاب اسلامی به‌مثابه گفتمانی جهانی با اهدافی و راه‌های ایران اسلامی از بسیاری جهات در تبدیل منابع قدرت کشور به ارزش‌های قدرت موفق عمل کرده است. بی‌شک، بخش بزرگی از این افتخار سهم بسیج است که به‌مثابه نهادی مردمی و نیروی انقلابی، نقشی مؤثر در پیشبرد و پیاده‌سازی اهداف انقلاب اسلامی داشته است.

تجربه عینی این تأثیرگذاری چندگانه را می‌توان در سابقه روشن بسیج در بازسازی معنوی و عمرانی، جذب مخاطبین داخلی و خارجی، مقابله با تهاجم فرهنگی، خنثی‌سازی خط نفوذ و براندازی، تربیت نسل جوان، سازمان‌دهی نخبگان و به‌ویژه موفقیت‌های بزرگ علمی و ایفای نقش در دستیابی کشور به فناوری‌های پیچیده و نوین مشاهده کرد (جوانمرد، ۱۳۸۶: ۷۴). بسیج اساتید همچنین نقش به‌سزایی در تدوین و پیاده‌سازی اهداف و سیاست‌های علمی و فرهنگی ایران اسلامی و تولید ارزش‌های قدرت داشته است. تا آنجا که

1. Beauty

به موضوع مقاله حاضر بازمی‌گردد، اساتید بسیجی به‌مثابه یکی از اقشار مرجع و اثرگذار در سطوح عالی و میانی کشور و مورد وثوق جامعه در جریان تربیت نخبگان سیاسی و پرورش نسل‌های متناسب با ارزش‌های انقلاب اسلامی نیز شیوه‌های گوناگونی را برای افزایش قدرت نرم نظام جمهوری اسلامی ایران به کار می‌بندند که ارزیابی میزان اهمیت و تأثیرگذاری این شیوه‌ها، هدف اصلی پژوهش حاضر را تشکیل می‌دهد.

در این راستا، پرسش اصلی مقاله این‌گونه تدوین شده است که «شیوه‌های ممکن برای افزایش قدرت نرم جمهوری اسلامی از سوی اساتید بسیجی در جریان تربیت نخبگان سیاسی کدام‌اند؟» پاسخ اولیه (فرضیه) مقاله این است که «اساتید بسیجی می‌توانند با تربیت نخبگان سیاسی کشور از طریق افزایش آگاهی سیاسی، تقویت هویت ملی و دینی، افزایش خودباوری، تقویت ولایت‌پذیری، افزایش بنیه علمی و سازمان‌دهی افسران جوان جبهه مبارزه با جنگ نرم در افزایش قدرت نرم جمهوری اسلامی ایران مؤثر واقع شوند.»

برای آزمون این فرضیه در ابتدا شش فرضیه جزئی آن از یکدیگر تفکیک شده و سپس با استفاده از روش پیمایشی مبتنی بر پرسش‌نامه محقق‌ساخته به‌صورت جداگانه مورد ارزیابی و تحلیل قرار گرفته‌اند.

فرضیه جزئی نخست: بسیج اساتید از طریق افزایش آگاهی سیاسی دانشجویان در افزایش قدرت نرم جمهوری اسلامی ایران تأثیر معناداری دارد.

فرضیه جزئی دوم: بسیج اساتید از طریق ارتقای هویت ملی و دینی دانشجویان در افزایش قدرت نرم جمهوری اسلامی ایران تأثیر معناداری دارد.

فرضیه جزئی سوم: بسیج اساتید از طریق تقویت خودباوری دانشجویان در افزایش قدرت نرم جمهوری اسلامی ایران تأثیر معناداری دارد.

فرضیه جزئی چهارم: بسیج اساتید از طریق ارتقای ولایت‌پذیری دانشجویان در افزایش

قدرت نرم جمهوری اسلامی ایران تأثیر معناداری دارد.

فرضیه جزئی پنجم: بسیج اساتید از طریق افزایش بنیه علمی دانشجویان در افزایش

قدرت نرم جمهوری اسلامی ایران تأثیر معناداری دارد.

فرضیه جزئی ششم: بسیج اساتید به واسطه سازماندهی افسران جوان جبهه مبارزه با جنگ

نرم از میان دانشجویان در افزایش قدرت نرم جمهوری اسلامی ایران تأثیر معناداری دارد.

مفهوم‌شناسی پژوهش

بخش حاضر بر آن است تا با تکیه بر ادبیات پژوهش و مبانی نظری مربوط به مفهوم قدرت نرم و کاربرد آن برای تعیین ابعاد و ویژگی‌های قدرت نرم جمهوری اسلامی ایران، «الگوی پنداشتی تأثیر اساتید بسیجی بر قدرت نرم جمهوری اسلامی ایران از طریق تربیت نخبگان سیاسی» را تدوین نماید. این الگو در حقیقت شیوه‌های مورد استفاده از سوی اساتید بسیجی برای افزایش قدرت نرم ایران از رهگذر تربیت نخبگان سیاسی آینده کشور را بر مبنای قوه فهم پژوهش‌گران با تکیه بر پژوهش‌های پیشین استخراج کرده که در ادامه از طریق روش پیمایشی با هدف دستیابی به پاسخ نهایی پرسش مقاله به آزمون گذاشته شده است. از این رو، پیشینه تجربی نزدیک به موضوع مقاله حاضر نه به صورت توصیفی بلکه به شکل کاربردی در کنار مبانی نظری در طراحی الگوی مفهومی پژوهش مورد استفاده قرار گرفته است.

فرایند تولید قدرت نرم

الگوی پنداشتی این مقاله حول برداشت نرم‌افزاری قدرت شکل گرفته است. قدرت مفهومی محوری در روابط بین‌الملل (Barnett and Duvall, 2005: 39) و درک جوامع (1: Haugaard and Clegg, 2009) محسوب می‌شود، تا جایی که برخی دیدگاه‌ها سیاست را به مثابه قدرت فهم می‌کنند (Buchanan and Samuels, 2008: 15). با تکیه بر این تعریف، سیاست قدرت در همه کنش‌های اجتماعی، رسمی یا غیررسمی، عمومی و خصوصی و در همه گروه‌ها، نهادها و جوامع نهفته است. در این معنا، قدرت در تمام سطوح تعامل اجتماعی از درون خانواده‌ها و میان گروه‌های کوچک دوستان گرفته تا میان کشورها و در صحنه جهانی یافت می‌شود (هیوود، ۱۳۸۹: ۱۹-۱۸). از این جهت، قدرت دارای نقش مهمی در روابط انسان‌ها، دولت‌ها و نظام‌های سیاسی، روابط بین‌الملل و حتی قوانین اساسی و بین‌المللی است. به همین دلیل و با توجه به تلاش دولت‌ها در عرصه‌های داخلی و بین‌المللی جهت افزایش قدرت، دیدگاه‌های متعددی پیرامون قدرت، اشکال و راه‌های کسب آن بیان شده است.

گستره وسیعی از نظریه‌های سیاسی و روابط بین‌الملل درباره قدرت وجود دارد که این مفهوم چندوجهی را به لحاظ تأثیرگذاری، دامنه و میزان عمق آن به بخش‌های مختلفی تقسیم می‌کند. مفاهیم و تعاریف مرسوم از قدرت بر جنبه‌های سخت و عینی آن نظر می‌افکنند (عیوضی و پارسا، ۱۳۹۲: ۱۰۱)، به گونه‌ای که این رویکرد از گذشته‌های دور نزد متفکران و فیلسوفان سیاسی و اجتماعی رواج داشته است. با این همه، توصیف قدرت نزد برخی از متفکران صاحب‌نام گذشته فاقد تأکید صرف بر جنبه‌های سخت قدرت است که نشان از وجود رگه‌هایی از ابعاد نرم‌افزاری قدرت در اندیشه‌های آنان دارد. به‌عنوان مثال،

ارسطو^۱ که در کتاب سیاست از رابطه بندگان، آزادگان، خدایان و ... سخن به میان می‌آورد، قدرت را به مثابه فرمان در نظر می‌گیرد که در ذات خود ضرورتاً به معانی اجبار نیست. از دیدگاه وی، فرمان دادن از یک سو و فرمان بردن از سوی دیگر نه تنها لازم بلکه سودمند است. برخی از زندگان از همان نخستین لحظه زاده شدن برای فرمانروایی یا فرمانبرداری مقدر می‌شوند. فرمانروایان و فرمانبرداران انواع گوناگون دارند و هرچه فرمانبردار بلند پایه تر باشد، فرمانروایی ارج دارتر است؛ مثلاً فرمان دادن به آدمیان بهتر از رام کردن ددان است (ارسطو، ۱۳۹۰: ۱۳-۱۲).

برجستگی مؤلفه‌های نرم در مفهوم سازی قدرت به ویژه با پیدایش فناوری اطلاعات و ارتباطات در نیمه دوم سده بیستم گسترش یافت. تا اینکه هم‌زمان با ورود به هزاره سوم میلادی و به دلیل تغییر ماهیت سیاست‌های بین‌المللی، منابع قدرت نیز تا حدی زیادی تحول یافت و اشکال نامحسوس قدرت از اهمیت بیشتری برخوردار شد. به این ترتیب، امروزه تحول بستر قدرت در سیاست بین‌الملل موجب شده است تا قدرت از خاستگاه اولیه خود تغییر مکان داده و جوامع بشری نیز بخش عمده‌ای از فرایند کسب قدرت را نه در منابع صرفاً مادی، بلکه در توانایی جذب دیگران در راستای پیاده‌سازی اهداف خود جستجو کنند. این بعد از قدرت، چهره دوم قدرت^۲ یا قدرت نرم نامیده می‌شود که محصول و برآیند کسب اعتبار بین‌المللی و تأثیرگذاری غیرمستقیم همراه با رضایت بر دیگران است (هرسیج و تویسرکانی، ۱۳۸۹: ۱۵۲).

از این چشم‌انداز، فرایند تولید قدرت نرم به‌طور عمده طولانی و دیربازده است و کسب آن نیازمند سرمایه‌گذاری در درازمدت خواهد بود. با این توصیف، تولید قدرت نرم مؤثر

1. Aristoteles

2. The Second Face of Power

نیازمند بهره‌گیری از روش‌هایی تازه و مجزا از تولید قدرت سخت است، حتی چنانچه منابع آنها یکسان باشد. به عنوان مثال، منابع اقتصادی و نظامی اگرچه می‌توانند بلافاصله در تولید قدرت سخت مؤثر واقع شوند، اما تولید قدرت نرم متناظر با آنها حتی در صورت امکان نیازمند صرف زمان طولانی است. ویژگی دیربازدهی منابع قدرت نرم در مقایسه با منابع قدرت سخت ضرورت دوراندیشی و نگاه به آینده در میان تصمیم‌سازان و راهبردی‌پردازان را برجسته می‌سازد.

فرهنگ، مهم‌ترین منبع اولیه قدرت نرم در هر جامعه‌ای محسوب می‌شود. فرهنگ همانند یک کل تجزیه‌ناپذیر، هم عامل افزایش قدرت در عرصه بین‌المللی و هم ابزار تحقق و مدیریت روابط بین دولت‌ها و سایر نهادهای بین‌المللی به‌شمار می‌آید. امروزه، زور و قدرت نظامی و مادی جایگاه اعلای خود در ترکیب‌بندی روابط بین‌الملل را از دست داده و جای خود را تا حد زیادی به فرهنگ و معنویت واگذار نموده است که در قالب قدرت نرم اعمال می‌شود. بنابراین، دولت‌ها برای بقا و تأمین منافع ملی خود می‌توانند (و باید) ضمن شناسایی و تقویت عناصر فرهنگی، گسترش مرزهای فرهنگی را در نگرش سیاست خارجی و بین‌المللی خود مورد توجه قرار دهند (جمشیدی و نقدی، ۱۳۹۶: ۱۴).

در چنین فضایی، جوزف نای در ابتدای سده بیست و یکم با تدوین نظریه قدرت نرم ذیل آرمان‌های لیبرالیسم غربی، عناصری همچون دموکراسی و حقوق بشر را به‌مثابه ابزار جذب معرفی نمود (Lin and Hongtao, 2017: 71). جوزف نای، سه منبع عمده قدرت نرم هر دولت را فرهنگ، ارزش‌های سیاسی و سیاست خارجی معرفی می‌کند. نای توضیح می‌دهد که فرهنگ می‌تواند شامل هم فرهنگ فرادست^۱ همچون ادبیات، هنر و معرفت و

^۱. High Culture

هم فرهنگ عامه^۱ باشد. آنگاه وی ادعا می‌کند اگر فرهنگ یک کشور دربردارنده ارزش‌های جهانی باشد و منافع و ارزش‌هایی که سایر کشورها در آن سهیم هستند را ترویج کند، به‌واسطه رابطه جاذبه‌قادر به تولید قدرت نرم خواهد بود (Nye, 2004: 11). علاوه بر این، پژوهش‌های جدیدتر نشان می‌دهد که منابع قدرت نرم را می‌توان تا شمول حکمرانی، آموزش، دیپلماسی و کسب‌وکار/نوآوری نیز گسترش داد (McClory, 2011: 15).

نظریه قدرت نرم نای طی دو دهه گذشته به‌وفور از سوی اندیشمندان و پژوهش‌گران متعددی در سراسر جهان برای تحلیل و ارزیابی قدرت نرم جوامع گوناگون اعم از غربی و غیرغربی به‌کار گرفته شده است. با این همه، این واقعیت که فهم نای از قدرت نرم به‌طور عمده در خدمت سیاست خارجی ایالات متحده قرار دارد و در اساس به‌منظور اصلاح ساختار سیاست خارجی این کشور با هدف تداوم نظم بین‌المللی آمریکایی‌محور تدوین شده است، کمتر مورد توجه قرار گرفته است. در واقع، غفلت از بخش‌های اغلب انحصاری این نظریه که در خدمت افزایش قدرت ایالات متحده و دیگر نظام‌های غربی قرار دارد، باعث تعمیم اجزای اختصاصی این نظریه به تمام دولت‌ها شده است. این در حالی است که اگرچه نظریه قدرت نرم جورف نای به‌درستی بر اهمیت روزافزون ابعاد غیرملموس و نرم‌افزاری قدرت تأکید می‌کند، اما مؤلفه‌ها و شاخص‌هایی که برای آن برمی‌شمارد به‌طور عمده از چشم‌انداز دولت‌های غربی و فرهنگ‌های مسلط بر نظام بین‌الملل تنظیم شده‌اند.

قدرت نرم ج.ا. ایران

1. Popular Culture

نظریه قدرت نرم تنها در صورت تعدیل و اصلاح مؤلفه‌های آن در انطباق با شرایط و فرهنگ راهبردی جامعه هدف قادر به برآورده ساختن اهداف تحلیلی و پژوهشی خود خواهد بود. در این راستا، از آنجا که مقاله حاضر به ارزیابی نقش بسیج اساتید در تحولات قدرت نرم جمهوری اسلامی ایران از طریق تربیت نخبگان سیاسی اختصاص دارد، الگوی مفهومی متناظر با آن برپایه اصول و مفاهیم بنیادین نظریه قدرت نرم جوزف نای و مؤلفه‌های عقیدتی، فرهنگی، سیاسی و آموزشی منطبق با گفتمان حاکم بر جمهوری اسلامی ایران یعنی گفتمان انقلاب اسلامی تدوین شده است.

الگوی مفهومی مقاله در درجه نخست ضمن پذیرش اهمیت، ضرورت، تعریف و منابع اولیه‌ای که جوزف نای برای قدرت نرم معرفی کرده است (فرهنگ، ارزش‌های سیاسی و سیاست خارجی)، بر این اصل که دولت‌ها از طریق قدرت نرم به دنبال افزایش مشروعیت نزد دیگران هستند (Angeh-Senctuc and Mohlo, 2015: 3) نیز صحنه می‌گذارد. با این همه، الگوی مفهومی مقاله نه تنها جهان‌شمولی و فراگیری فرهنگ، ارزش‌های سیاسی و مبانی سیاست خارجی نزد سایر دولت‌ها را ضروری نمی‌داند، بلکه جهان اجتماعی را به شکل رقابت‌های گفتمانی در نظر می‌گیرد که بر اساس آن، فرهنگ، ارزش‌های سیاسی و مبانی سیاست خارجی غیرمسلط به‌مثابه گفتمان‌های رقیب می‌توانند گفتمان غربی حاکم بر نظام بین‌الملل را به چالش کشیده و در نهایت جایگزین آن شوند. در حقیقت، اصرار دولت‌های غیرغربی بر فراگیری فرهنگ، ارزش‌های سیاسی و مبانی سیاست خارجی خود برپایه مؤلفه‌های جهان‌شمول تنها به نفع فرهنگ مسلط غربی تمام خواهد شد. در مقابل، تقویت گفتمان اختصاصی جوامع غیرغربی می‌تواند با ایجاد تزلزل در گفتمان غرب-محور در فرایند طولانی مدت جابه‌جایی گفتمان‌ها به ارتقای قدرت نرم آنها منجر شد. بدیهی

است که این ویژگی تنها منحصر به جوامع غیر غربی برخوردار از گفتمان‌های مستحکم و اصیل است که آنها را به حضور در چرخه رقابت گفتمانی قادر می‌سازد.

گفتمان انقلاب اسلامی با بهره‌گیری از ارزش‌ها و فرهنگ ایرانی، اسلامی و شیعی و برجا گذاشتن آثار فراسرزیمینی متعدد در منطقه و جهان از هر لحاظ شرایط حضور در چرخه گفتمانی در سطح جهانی را دارد. کما اینکه نشانه‌های این حضور را امروزه می‌توان در استقبال ملت‌های جهان اسلام و خرده جوامع حاضر در کشورهای غیراسلامی به‌خوبی مشاهده کرد. در این میان، نکته منحصر به فردی که می‌توان در خصوص نسبت گفتمان انقلاب اسلامی با قدرت نرم بیان کرد، پایه‌ریزی این گفتمان بر محور مؤلفه‌های نرم‌افزاری قدرت است. به گونه‌ای که ابزارهای قدرت سخت اساساً هیچ نقش مؤثری در پیروزی انقلاب اسلامی برعهده نداشتند. معمای گسترش سریع گفتمان انقلاب اسلامی در سطح منطقه و جهان نیز در درجه نخست در قدرت جذب این گفتمان در میان افراد و ملت‌های آزاده و ستم‌دیده نهفته بود. از این رو، انقلاب اسلامی ایران دست کم دو دهه پیش از تدوین نظریه قدرت نرم از سوی جوزف نای، جایگاه و اهمیت قدرت نرم در سیاست بین‌الملل را به‌طور عملی به اثبات رسانده بود.

در مجموع، با توصیف‌های بالا و برپایه تعریف مفهوم قدرت نرم و تلاش پژوهش‌های پیشین در جهت تعیین ابعاد و ویژگی‌های نرم‌افزاری قدرت جمهوری اسلامی ایران (هرسیج و دیگران، ۱۳۸۸: ۲۳۳؛ سعیدی و مقدم‌فر، ۱۳۹۳: ۱۱۲؛ افضل‌ی و دیگران، ۱۳۹۷: ۱۲۴-۱۲۳)، قدرت نرم جمهوری اسلامی ایران (متغیر وابسته پژوهش) را می‌توان به‌مثابه توانایی اقناع شهروندان داخل کشور و جذب افکار عمومی خارج کشور از سوی کلیت نظام جمهوری اسلامی ایران با هدف همراهی آنها با اهداف عالیه نظام و تداوم آن تعریف کرد.

تربیت نخبگان سیاسی و ارتقای قدرت نرم

گفتمان انقلاب اسلامی از منابع و ظرفیت‌های متعددی برای تولید قدرت نرم برخوردار است. اما تا آنجا که به مطالعه حاضر بازمی‌گردد، این گفتمان با برقراری پیوند میان پیوند میان علم و اخلاق می‌تواند با عبور از محدودیت‌ها و کاستی‌های نظریه قدرت نرم جوزف نای زمینه‌ساز اقتدار بیشتر نظام مقدس جمهوری اسلامی ایران در سطوح داخلی، منطقه‌ای و بین‌المللی شود. تولید قدرت با ایجاد پیوند میان آموزش و تربیت با بهره‌گیری از نیروی انسانی فرهیخته، منبع تجدیدپذیر قدرت محسوب می‌شود. زیرا قشر تربیت‌شده از این طریق با قرارگرفتن در چرخه آموزش اخلاقی به تربیت نسل پس از خود اقدام می‌کند و با هر دور کامل از این چرخه بی‌پایان، بر تعداد معلمان و افراد تحت تعلیم بر مبنای تلفیق علم و اخلاق افزوده خواهد شد. با اینکه تعلیم و تربیت از همان بدو تولد و در طول مراحل اولیه رشد انسان نیز حائز اهمیت است، اما اهمیت آن در تولید قدرت نرم در مرحله تحصیلات دانشگاهی دوچندان خواهد بود.

اگرچه آموزش عالی از بسیاری جهات در ترویج قدرت نرم کشورها مؤثر است، اما هیچ‌کدام از آنها به اندازه تربیت نخبگان و آینده‌سازان کشور و جهان حائز اهمیت نیست (Nye, 2017: 2). در همین راستا، کالین پاول^۱، وزیر خارجه وقت ایالات متحده در سال ۲۰۰۱ طی بیانیه‌ای در بزرگداشت هفته آموزش بین‌المللی گفته بود: «من نمی‌توانم به سرمایه‌ای ارزشمندتر از دوستی رهبران آینده جهان که در اینجا تحصیل کرده‌اند، فکر کنم» (USDS, 2002). چنانچه از این اظهار برمی‌آید، دانشگاه‌ها به واسطه تربیت

1. Colin Powell

نخبگان سیاسی که رهبران و مدیران آینده به‌شمار می‌آیند، نقش قابل توجهی در پیاده‌سازی ظرفیت‌های بالقوه قدرت نرم دولت‌ها ایفا می‌کنند (Wojciuk, 2018: 352).

نخبه سیاسی به‌طور عام به همه سیاست‌مداران و اصحاب قدرت خطاب می‌شود، اما نخبگان سیاسی به‌طور خاص به قشری از فارغ‌التحصیلان دانشگاهی به‌ویژه در مقاطع تحصیلات تکمیلی اشاره دارد که علاوه بر علاقه‌مندی و استعداد برای حضور در سطوح گوناگون حکمرانی از آموزش‌های رسمی یا غیررسمی و مستقیم یا غیرمستقیم برای اداره امور کشور نیز برخوردار هستند (Gursoy, 2020: 2-3). بنابراین از آنجاکه یکی از راه‌های تقویت قدرت نرم ج.ا. ایران، کارآمدسازی نظام سیاسی و اجتماعی کشور است، تدقیق در چگونگی پرورش نخبگان سیاسی و خواص قدرت در دانشگاه‌ها نیز در زمره مطالعاتی راهبردی قرار می‌گیرد (انصاری، ۱۳۹۱: ۱۵۱). چراکه بخش گسترده‌ای از آموزش‌های رسمی/غیررسمی و مستقیم/غیرمستقیم نخبگان سیاسی ایران نیز در دانشگاه‌ها تحقق می‌یابد. به این ترتیب، چنانچه نهاد دانشگاه به وظیفه خود در تربیت نخبگان سیاسی به‌درستی عمل نماید، نخبگان سیاسی می‌توانند به‌جهت جایگاهی که به‌مثابه یکی از گروه‌های مرجع کسب کرده‌اند، سایر بخش‌های جامعه را نیز در مسیر ارتقای قدرت نرم کشور بسیج نمایند.

علاوه بر این، چنانچه تربیت و آموزش نخبگان سیاسی در دانشگاه‌ها و از سوی اساتید به‌گونه‌ای صورت گرفته باشد که عمل به دستورات اسلام، تبعیت از امامان معصوم^(ع) و جانشین بر حق ایشان در زمان غیبت، وجدان‌کاری، کاردانی، اخلاق‌مندی، مردم‌داری و مسئولیت‌پذیری در آنها نهادینه شده باشد، نیروی تازه‌ای به ظرفیت قدرت نرم ایران با ایجاد رضایت حداکثری در میان مردم افزوده خواهد شد. در مقابل، وجود نخبگان غیرمتخصص و غیرمتعهد می‌تواند با ایجاد نارضایتی در میان مردم به تضعیف پایه‌های

قدرت نرم کشور منجر شود. بنابراین بی‌جهت نیست که بنیان‌گذار عظیم‌الشان جمهوری اسلامی ایران، دانشگاه را "کارخانه آدم‌سازی" خطاب کرده‌اند ([امام] خمینی، ۱۳۷۹، ج ۷: ۴۲۷) و در جایی دیگر فرموده‌اند: «دانشگاه مرکز سعادت و در مقابل، شقاوت یک ملت است. از دانشگاه باید سرنوشت یک ملت تعیین شود. دانشگاه خوب یک ملت را سعادت‌مند می‌کند و دانشگاه غیراسلامی، دانشگاه بد، یک ملت را به عقب می‌زند» ([امام] خمینی، ۱۳۷۹، ج ۸: ۶۱). توجه به چرخه تعلیم و تعلم اخلاقی نخبگان سیاسی در دانشگاه‌ها باعث می‌شود تا به‌جای نگرانی از هدف قرار گرفتن دانشگاهیان و نخبگان در طول جنگ نرم دشمن از فرصت حضور دانشجویان در دانشگاه برای پاکسازی اخلاقی آنها در کنار رشد علمی استفاده شود.

نقش اساتید بسیجی در تربیت نخبگان سیاسی و تقویت قدرت نرم

مناسبات میان شاخه‌های گوناگون بسیج را می‌توان شبیه دانه‌های تسیج که با نخ به یکدیگر وصل شده‌اند، ترسیم نمود (ایمانی، ۱۳۸۶: ۱۲). روابط زنجیره‌ای مذکور، امکان تبادل پیام و انتقال دانش، تجربه، ارزش و بازخوران میان شاخه‌های گوناگون بسیج را به‌خوبی فراهم می‌آورد. اثربخشی این ساختار نظام‌مند و به‌هم‌پیوسته را به‌ویژه در زمینه فعالیت‌های فرهنگی بسیج برای مقابله با تهاجم فرهنگی غرب در هر سه حوزه ارزش‌ها، هنجارها و نگرش‌ها می‌توان مشاهده نمود (بابایی طلاپه و دیگران، ۱۳۹۰: ۱). همچنین از این چشم‌انداز تحول در یکی از شاخه‌های بسیج می‌تواند به سایر شاخه‌های نیز تسری یابد. در این میان از آنجاکه تمام بدنه بسیج اساتید را اعضای هیأت علمی دانشگاه و قشر نخبه‌ساز کشور تشکیل می‌دهد در مقایسه با سایر بخش‌های بسیج از جایگاه حساس‌تر و

تأثیرگذارتری برخوردار است. در عین حال، همان گونه که بسیج نماد مقاومت و پیشرفت ملی تلقی می شود، بسیج اساتید نیز به همان نسبت در برقراری پیوند میان علم و اخلاق و آموزش و تربیت در دانشگاه‌ها پیشرو به شمار می آید.

جامع‌نگری، انسجام‌بخشی، جذب حداکثری، تولید قدرت نرم و مرجعیت علمی از جمله مهم‌ترین ویژگی‌هایی است که بسیج اساتید با آنها شناخته می‌شود. در این میان، مسئولیت اساتید بسیجی در تولید قدرت نرم برای جمهوری اسلامی ایران به گونه‌ای کاربردی و مؤثر از طریق نخبگان و کنش‌گران سیاسی آینده ایران اسلامی متبلور می‌شود. حضور و مشارکت فعال و مؤثر بسیج اساتید در فعالیت‌های علمی و فرهنگی دانشگاه‌ها که از کلاس‌های رسمی درس فراتر می‌رود با افزایش بصیرت دانشجویان، زمینه را برای پرورش اعتقادی، فکری، اخلاقی و علمی نخبگان سیاسی آینده کشور فراهم می‌آورد.

با اینکه وظیفه ارتقای قدرت نرم ج.ا. ایران بر عهده همه شاخه‌های گوناگون بسیج اعم از بسیج دانشجویی، ادارت، مدارس، محلات و غیره قرار گرفته است، بسیج اساتید به دلیل سروکار داشتن با دانشجویان به‌مثابه قشر پرسش‌گر، مطالبه‌گر، منتقد، سرزنده، فرهیخته و متفکر جامعه از حساسیت ویژه‌ای برخوردار است. اساتید بسیجی هم به دلیل جایگاه نهادی و تشکیلاتی خود و هم به‌واسطه ظرفیت‌ها و قابلیت‌های فردی خود می‌توانند در شکل‌دهی افکار و جهت‌بخشی رفتار و اعمال دانشجویان و نخبگان سیاسی آینده کشور مؤثر واقع شوند. در حقیقت، اساتید بسیجی علاوه بر اینکه خود به‌مثابه نخبگان فکری (و بخشی از آنها نیز در قامت نخبگان سیاسی) به‌طور مستقیم در تولید قدرت نرم مشارکت دارند به‌واسطه نقش، جایگاه و فرصتی که به‌منظور تربیت و تعلیم اعتقادی، اخلاقی و علمی

دانشجویان به ایشان واگذار شده است از تأثیر غیرمستقیم اما قابل توجه مضاعفی در تأثیر گذاری بر میزان قدرت نرم ج.ا. ایران برخوردار هستند.

اکثر قریب به اتفاق نخبگان سیاسی آینده را دانشجویان امروز تشکیل می‌دهند. رفتار و کردار اساتید بسیجی نخستین و احتمالاً اثرگذارترین شیوه تربیت نخبگان سیاسی تراز انقلاب اسلامی به‌مثابه یکی از مهم‌ترین نیروهای مؤثر بر ارتقای قدرت نرم ج.ا. ایران است. اتخاذ روش‌های تدریس مبتنی بر تلفیق علم و ارزش و استفاده از فرصت حضور در کلاس برای بهبود فضایل اخلاقی، اعتقادی و فرهنگی دانشجویان یکی دیگر از شیوه‌های تربیت نخبگان سیاسی در مسیر افزایش قدرت نرم ج.ا. ایران از سوی اساتید بسیجی تلقی می‌شود. دوره‌ها و نشست‌های علمی، فرهنگی و مذهبی که از سوی بسیج اساتید و تدریس و سخنرانی اساتید بسیجی با هدف افزایش بصیرت دانشجویان تشکیل می‌شود از دیگر کارویژه‌های اساتید بسیجی در میسر تولید قدرت نرم برای میهن اسلامی از طریق تربیت نخبگان سیاسی به‌شمار می‌آید. موارد پیش‌گفته تنها شیوه‌هایی را شامل می‌شود که اساتید بسیجی مضاف بر نقش خود در مقام عضو هیأت علمی می‌توانند در جهت بصیرت‌افزایی دانشجویان به کار گیرند. علاوه بر این، اساتید بسیجی با عمل به وظایف و تعهدات خود در تعلیم و تربیت دانشجویان به‌مثابه یک عضو هیأت علمی و یا تلاش در جهت پیاده‌سازی حکمرانی دینی مطلوب در جامعه از گذار مشارکت در آن یا کمک فکری به نخبگان سیاسی مستقر نیز در تولید قدرت نرم ج.ا. ایران نقش آفرین هستند.

با توجه به آنچه که در این بخش آمد، بسیج اساتید (متغیر مستقل پژوهش) را می‌توان مجموعه‌ای از اساتید دانشگاهی در جمهوری اسلامی ایران در نظر گرفت که با رویکرد بسیجی و انقلابی در صدد ترویج ارزش‌های انقلابی و اسلامی در دانشگاه‌ها به‌عنوان مراکز

علمی کشور هستند. وفق آیین‌نامه تشکیل بسیج اساتید دانشگاه‌ها و مراکز آموزش عالی کشور، بسیج اساتید به منظور تحقق آرمان‌های حضرت امام خمینی^(ره) و رهنمودهای رهبر معظم انقلاب مبنی بر تحقق دانشگاه اسلامی و اشاعه تفکر بسیجی در آن توسط نیروی مقاومت بسیج در چارچوب ضوابط و مقررات دانشگاه‌ها تشکیل می‌شود (شورای عالی انقلاب فرهنگی، ۱۳۸۰: ۱). در این پژوهش، بسیج اساتید معادل اساتید بسیجی فرض شده است.

الگوی مفهومی پژوهش

با اینکه تا کنون هیچ پژوهشی به ارزیابی و تحلیل نقش اساتید بسیجی در ارتقای قدرت نرم جمهوری اسلامی ایران از مسیر تربیت نخبگان سیاسی نپرداخته است، اما مؤلفه‌های آزمون‌شده پژوهش‌های پیشین در رابطه با نقش بسیج و به‌ویژه بسیج اساتید در ارتقای قدرت نرم ایران و یا مقابله با جنگ نرم دشمن می‌تواند در کنار مبانی نظری ابعاد نرم‌افزاری قدرت در تدوین الگوی مفهومی مقاله حاضر به کار گرفته شوند. «اساتید بسیجی» متغیر مستقل این الگو را تشکیل می‌دهد که با «تربیت نخبگان سیاسی» (متغیر میانی) بر «تولید قدرت نرم در ج.ا. ایران» (متغیر وابسته) اثر می‌گذارد. متغیر میانی پژوهش (تربیت نخبگان سیاسی) چندگانه است و شش مؤلفه (۱) آگاهی سیاسی، (۲) تقویت هویت ملی و دینی، (۳) افزایش خودباوری، (۴) تقویت ولایت‌پذیری، (۵) افزایش بنیه علمی و (۶) سازمان‌دهی افسران جوان جبهه مبارزه با جنگ نرم را شامل می‌شود.

این شش مؤلفه و شاخص‌های متناظر با هر یک از آنها به‌شیوه استنتاجی و برپایه قوه استنباط فردی پژوهش‌گران از درون مبانی نظری و ادبیات پیش‌گفته استخراج شده است. مؤلفه‌های شش‌گانه این الگو، مفاهیمی انتزاعی هستند که بر پایه شاخص‌های منحصر‌به‌فرد

ارائه شده برای هر یک از آنها تعریف و فهم می‌شوند. شاخص‌های چندگانه ارائه شده برای هر مؤلفه نیز اگرچه هر یک به تنهایی حالت انتزاعی دارند، اما قرارگرفتن آنها در کنار یکدیگر می‌تواند نمای کلی هر مؤلفه را در سطح قابل قبولی روشن سازد. همچنین به لحاظ منطقی ارتباط نزدیکی میان اجزای این الگو با فرضیه مقاله و تنظیم پرسش‌های پرسش‌نامه وجود دارد. شکل شماره ۱، نمای کلی الگوی مفهومی مقاله را نشان می‌دهد. جدول شماره ۱ نیز شامل مؤلفه‌های شش‌گانه متغیر میانی (تربیت نخبگان سیاسی) و شاخص‌های اختصاصی هر یک از آنهاست.

شکل ۱: نمای کلی الگوی مفهومی مقاله

(نقش بسیج اساتید در ارتقای قدرت نرم کشور از طریق تربیت نخبگان سیاسی)

جدول ۱: مؤلفه‌ها و شاخص‌های تربیت نخبگان سیاسی (متغیر میانی)

مؤلفه‌ها	شاخص‌ها
ارتقای آگاهی سیاسی	آشنانمودن با مسایل سیاسی روز و افزایش تبادل اطلاعات
	تقویت نگرش استکبارستیزی
	آموزش نظریه‌های سیاسی جنگ نرم
	جذب دانشجویان برای شرکت در راه‌پیمایی‌ها

فعالیت در ستادهای انتخاباتی	
مشارکت سیاسی و حضور در انتخابات	
فعالیت در تشکل‌های سیاسی	
شرکت در سخنرانی‌های سیاسی انتخاباتی	
تقویت قبح برقراری رابطه با آمریکا	
انتقال اهداف نظام جمهوری اسلامی به نسل‌های بعدی	
تقویت هنجارهای مذهبی	تقویت هویت ملی و دینی
تعهد و تکلیف نسبت به جامعه	
حفظ میراث فرهنگی ایران اسلامی	
تعهد و تکلیف نسبت به سرزمین	
تعهد نسبت به ساختار حاکمیتی ایران اسلامی	
حراست از مرزها در صورت نیاز	
افزایش اعتماد به نفس و خودباوری در پرتو خدا باوری	افزایش خودباوری
نهراسیدن از شکست و ناکامی	
پایبندی به انجام وظایف و تکالیف شرعی و دینی	
استقلال فکری	
تقویت اراده برای رسیدن به اهداف	
دوری از سستی و تنبلی	
امید به آیند	
ترویج ولایت‌پذیری و دفاع از حریم ولایت	تقویت ولایت‌پذیری
بهره‌گیری از نگرش‌های اسلامی و ارزشی	
اجرای قوانین و احکام دینی تحت امر ولایت فقیه	
رابطه عاطفی اساتید بسیجی با ولایت فقیه و دریافت	
رهنمودهای ایشان	
صیانت از نظام اسلامی مبتنی بر ولایت فقیه با استفاده از	

<p>توانمندی‌های علمی</p> <p>تقویت روحیه جهادی</p> <p>پیگیری تحقق اهداف ولایت فقیه</p> <p>پیوند مفاهیم دینی با اصل ولایت فقیه و تعمیق اعتقادات دینی</p> <p>نخبگان</p> <p>کمک به خودشناسی دانشجویان با استفاده از توصیه‌های ولایت فقیه</p>	
<p>شناسایی استعدادهای خلاق</p> <p>جذب جوانان به فعالیت‌های علمی</p> <p>انتشار کتب، نشریه‌ها و جزوات آموزشی به منظور تقویت بنیه علمی</p> <p>تقویت بنیه علمی در زمینه شناسایی حملات سایبری و مقابله با آن</p> <p>افزایش توانمندی در حوزه ایجاد فناوری‌های مقابله با جنگ نرم</p> <p>آموزش ترویج شعائر انقلاب اسلامی با استفاده از فناوری‌های نوین</p> <p>تقویت رویکرد تقابلی در برابر فناوری‌های مرتبط با جنگ نرم</p> <p>افزایش توانمندی‌های کاربردی در شرایط جنگ نرم</p>	<p>افزایش بنیه علمی</p>
<p>جذب افسران جوان برای مقابله با جنگ نرم</p> <p>آموزش ثبات امنیت فکری و اتخاذ تصمیم‌های مناسب در زمانه جنگ نرم</p> <p>ارتقای مهارت‌های نظامی و توانمندی‌های جسمانی</p> <p>تقویت روحیه مقاومت و سلحشوری در زمانه جنگ نرم</p>	<p>سازمان‌دهی افسران جوان</p>

آموزش تاکتیک‌های کاربردی در جنگ نرم به کارگیری افسران جوان در جنگ نرم

روش‌شناسی پژوهش

طرح پژوهشی مقاله حاضر برپایه روش ترکیبی (کیفی-کمی) بنا شده است. در این راستا، گزاره‌های پژوهش (اجزای فرضیه) در وهله نخست به شیوه استنتاجی با تکیه بر فهم پژوهش‌گران از مبانی نظری و ادبیات پژوهش (که در بالا آمد) به شکل یک الگوی مفهومی استخراج شده است و سپس اجزای این الگو با روش کمی (از نوع پیمایشی) با بهره‌گیری از پرسش‌نامه محقق‌ساخته به آزمون گذاشته شده‌اند. داده‌های به‌دست آمده از طریق پرسش‌نامه نیز به‌منظور آزمون فرضیه‌های جزئی شش‌گانه با استفاده از نرم‌افزار آماری SPSS در دو سطح تجزیه و تحلیل شده‌اند: در سطح نخست با استفاده از روش‌های آمار توصیفی (فراوانی، میانگین و انحراف معیار) و در سطح دوم با استفاده از روش‌های آمار استنباطی (آزمون t تک نمونه‌ای).

جامعه آماری پژوهش حاضر در بخش کمی را همه اعضای هیأت علمی تمام‌وقت/مؤلف شش واحد/مرکز دانشگاه شهر شیراز تشکیل می‌دهد. نمونه‌گیری نیز به روش سهمیه‌ای به تناسب تعداد اساتید تمام‌وقت/مؤلف هر دانشگاه انجام پذیرفت. سهمیه‌بندی جنسیتی و دسته‌بندی موضوعی رشته‌ها در هر دانشگاه نیز تا حد ممکن در جریان توزیع پرسش‌نامه‌ها رعایت شد. در مجموع، تعداد ۶۲۹ پرسش‌نامه به تفکیک سهم هر دانشگاه از سوی پژوهش‌گران و همکاران دانشگاهی آنها در دانشگاه مربوطه با رعایت تقریبی تناسب جنسیت و رشته اساتید هر دانشگاه توزیع شد که از این میان ۳۷۵ پرسش‌نامه تکمیل شده دریافت شد که نمونه آماری پژوهش را تشکیل می‌دهند. توزیع پرسش‌نامه‌ها

بدون لحاظ معیار عضویت یا عدم عضویت اساتید در بسیج اساتید بوده است. جدول شماره ۲، نمای کلی جامعه و نمونه آماری را نشان می‌دهد.

جدول ۲: نمای کلی جامعه و نمونه آماری

جامعه آماری	حجم جامعه	تعداد پرسش‌نامه‌های توزیع شده	حجم نمونه
دانشگاه آزاد اسلامی واحد شیراز	۳۸۰	۱۱۴	۹۴
دانشگاه پیام‌نور مرکز شیراز	۵۵	۱۷	۱۳
دانشگاه شیراز	۷۰۰	۲۱۰	۱۱۴
دانشگاه صنعتی شیراز	۱۰۵	۳۲	۱۸
دانشگاه علوم پزشکی شیراز	۷۸۰	۲۳۴	۱۲۳
دانشگاه فرهنگیان، پردیس شهید رجایی شیراز	۲۰	۶	۶
دانشگاه هنر شیراز	۵۵	۱۶	۷
جمع	۲۰۹۵	۶۲۹	۳۷۵

از آنجا که جامعه آماری پژوهش حاضر را اساتید (بسیجی و غیربسیجی) دانشگاه تشکیل می‌دهند که بیش از همه با شاخص‌های مؤلفه‌های شش‌گانه الگوی مفهومی پژوهش سروکار دارند و به نقش و کارکرد آنها واقف هستند، پرسش‌های پرسش‌نامه به صورت مستقیم و متناظر با هر یک از ۴۶ شاخص پژوهش تدوین شده‌اند. در این پرسش‌نامه از اساتید خواسته شد بود که میزان تأثیر اساتید بسیجی بر هر یک از این چهل و شش شاخص را به تفکیک طی ۷ وضعیت (حداکثری، بسیار زیاد، زیاد، معمولی، ضعیف، بسیار ضعیف و حداقلی) مشخص سازند.

برای سنجش میزان روایی صوری پرسش‌نامه مورد مطالعه از دیدگاه پژوهش‌گران با سابقه در حوزه مطالعات قدرت نرم و جنگ نرم و کارشناسان پژوهش‌های میدانی بهره

گرفته شده است. در رابطه با سنجش پایایی پرسش‌نامه نیز برای مؤلفه‌های شش‌گانه پرسش‌نامه مورد مطالعه از ضریب آلفای کرونباخ محاسبه شده که خلاصه نتایج آن در جدول شماره ۳ آمده است.

جدول ۳: ضریب آلفا برای مجموعه شاخص‌های هر یک از مؤلفه‌های پرسشنامه مورد مطالعه

متغیر	ضریب آلفای کرونباخ
افزایش آگاهی سیاسی	۰/۹۰
تقویت هویت ملی و دینی	۰/۹۱
افزایش خودباوری در فرهنگ سیاسی	۰/۹۲
تقویت ولایت‌پذیری دانشجویان	۰/۹۵
افزایش بنیه علمی دانشجویان	۰/۹۶
سازماندهی افسران جوان	۰/۹۶

ضریب آلفای کرونباخ برای مجموع پرسش‌های پرسش‌نامه نیز برابر با ۰/۹۸ است.

بنابراین پرسش‌نامه پژوهش از پایایی قابل قبولی برخوردار است.

یافته‌های پژوهش

توصیف اجمالی نمونه آماری

داده‌های مورد استفاده برای انجام این پژوهش از میان پرسش‌نامه‌های توزیع‌شده میان ۳۵۷ نفر از اعضای هیأت علمی تمام‌وقت دانشگاه‌های شهر شیراز به‌دست آمده است. از این تعداد، ۳۱۴ نفر مرد (۸۳/۷) و ۶۱ نفر زن (۱۶/۳) بوده‌اند. اطلاعات مربوط به سابقه کاری پاسخ‌دهندگان نیز حاکی از آن است که ۲۶ نفر (۶/۹) سابقه کاری ۳-۵ سال، ۶۹ نفر (۱۸/۴) سابقه کاری ۵-۱۰ سال و ۲۸۰ نفر (۷۴/۷) بیشتر از ده سال سابقه کاری دارند.

حوزه تخصصی اساتید پاسخ‌دهنده به تفکیک چهار گروه آموزشی در جدول شماره ۴ نمایش داده شده است.

جدول ۴: توزیع فراوانی پاسخ‌دهندگان بر اساس رشته تحصیلی

رشته تحصیلی	فراوانی	درصد
علوم پایه	۱۳۴	۳۵٫۷
فنی و مهندسی	۹۸	۲۶٫۱
علوم اجتماعی و انسانی/هنر	۷۶	۲۰٫۳
پزشکی	۶۷	۱۷٫۹
جمع کل	۳۷۵	۱۰۰

تحلیل یافته‌ها و آزمون فرضیه‌ها

برای بررسی نقش بسیج اساتید در افزایش قدرت نرم جمهوری اسلامی ایران از طریق تربیت نخبگان سیاسی از آزمون t استیودنت استفاده شده است. مرز شدت پایین برای این عامل ۴ در نظر گرفته شده است. بنابراین، باید مفروضات آماری زیر در سطح اطمینان ۹۵ درصد مورد بررسی قرار گیرند:

$$H_0 = \mu = 4$$

$$H_1 = \mu \neq 4$$

جدول ۵: آمار توصیفی مؤلفه‌های مورد مطالعه

تعداد	میانگین	انحراف معیار	خطای استاندارد میانگین
۳۷۵	۵/۴۴	۱/۰۲	۰/۰۵

با توجه به جدول بالا، میانگین نقش بسیج اساتید در افزایش قدرت نرم جمهوری اسلامی ایران از طریق تربیت نخبگان سیاسی بیشتر از ۴ است. در ادامه برای متغیر نقش بسیج اساتید در افزایش قدرت نرم جمهوری اسلامی ایران از طریق تربیت نخبگان سیاسی نیز انحراف معیار و خطای استاندارد میانگین محاسبه شده است.

جدول ۶: آزمون t-test متغیر میانی

Test Value = 4						
فاصله اطمینان ۹۵ درصد برای اختلاف میانگین‌ها		اختلاف میانگین	سطح معناداری (دو دامنه)	درجه آزادی	مقدار t	نقش بسیج اساتید در افزایش قدرت نرم جمهوری اسلامی ایران از طریق تربیت نخبگان سیاسی
حد بالا	حد پایین					
۱/۳۳	۱/۵۴	۱/۴۴	۰/۰۰۰	۳۷۴	۲۷/۳۶۳	

در جدول بالا برای بررسی نقش بسیج اساتید در افزایش قدرت نرم جمهوری اسلامی ایران از طریق تربیت نخبگان سیاسی از آزمون **t-test** تک نمونه‌ای استفاده شده است. با توجه به اینکه سطح معناداری محاسبه شده در جدول فوق کمتر از ۰/۰۵ است ($\text{sig} < .05$)، بنابراین فرض صفر پذیرفته نمی‌شود. در نتیجه نقش بسیج اساتید در افزایش قدرت نرم جمهوری اسلامی ایران از طریق تربیت نخبگان سیاسی از نظر افراد مورد مطالعه از متوسط بالاتر بوده و اکثر پاسخ‌دهندگان نقش بسیج اساتید در افزایش قدرت نرم جمهوری اسلامی ایران از طریق تربیت نخبگان سیاسی را مؤثر دانسته‌اند.

فرضیه جرئی ۱: بسیج اساتید از طریق افزایش آگاهی سیاسی دانشجویان در افزایش قدرت نرم جمهوری اسلامی ایران تأثیر معناداری دارد.

$$H_0 = \mu = 4$$

$$H_1 = \mu \neq 4$$

جدول ۷: آمار توصیفی مؤلفه نخست

تعداد	میانگین	انحراف معیار	خطای استاندارد میانگین
۳۷۵	۵/۲۶	۱/۰۷	۰/۰۵

با توجه به جدول بالا، میانگین نقش بسیج اساتید در افزایش آگاهی سیاسی دانشجویان بیشتر از ۴ است. در ادامه برای متغیر افزایش آگاهی سیاسی دانشجویان به واسطه عملکرد اساتید بسیجی نیز انحراف معیار و خطای استاندارد میانگین آورده شده است.

جدول ۸: آزمون t-test مؤلفه نخست

Test Value = 4						
فاصله اطمینان ۹۵ درصد برای اختلاف میانگین‌ها	اختلاف میانگین		سطح معناداری (دو دامنه)	درجه آزادی	مقدار t	نقش بسیج اساتید در افزایش آگاهی سیاسی دانشجویان
	حد بالا	حد پایین				
	۱/۳۷	۱/۲۶	۰/۰۰۰	۳۷۴	۲۲/۹۵۳	

در جدول بالا برای بررسی افزایش آگاهی سیاسی دانشجویان از سوی اساتید بسیجی از آزمون **t-test** تک نمونه‌ای استفاده شده است. با توجه به اینکه سطح معناداری محاسبه شده در جدول بالا کمتر از ۰/۰۵ است ($\text{sig} < .05$)، بنابراین فرض صفر پذیرفته نمی‌شود. نتیجه آنکه افزایش آگاهی سیاسی دانشجویان به واسطه عملکرد بسیج اساتید از دیدگاه پاسخ‌دهندگان از متوسط بالاتر بوده و اکثر آنها بر نقش اساتید بسیجی در افزایش آگاهی سیاسی دانشجویان تأکید داشته‌اند.

فرضیه جزئی ۲: بسیج اساتید از طریق ارتقای هویت ملی و دینی دانشجویان در افزایش قدرت نرم جمهوری اسلامی ایران تأثیر معناداری دارد.

$$H_0 = \mu = 4$$

$$H_1 = \mu \neq 4$$

جدول ۹: آمار توصیفی مؤلفه دوم

تعداد	میانگین	انحراف معیار	خطای استاندارد میانگین
۳۷۵	۵/۵۷	۱/۰۹	۰/۰۵

با توجه به جدول بالا، میانگین تقویت هویت ملی و دینی دانشجویان به واسطه عمل کرد اساتید بسیجی بیشتر از ۴ است. در ادامه، برای مؤلفه نقش بسیج اساتید در تقویت هویت ملی و دینی دانشجویان نیز انحراف معیار و خطای استاندارد میانگین آورده شده است.

جدول ۱۰: آزمون t-test مؤلفه دوم

Test Value = 4						
فاصله اطمینان ۹۵ درصد برای اختلاف میانگین ها	اختلاف میانگین		سطح معناداری (دو دامنه)	درجه آزادی	مقدار t	تأثیر اساتید بسیجی بر تقویت هویت ملی و دینی دانشجویان
	حد بالا	حد پایین				
	۱/۶۸	۱/۵۷	۰/۰۰۰	۳۷۴	۲۷/۸۳۶	

در جدول بالا، برای ارزیابی نقش بسیج اساتید در تقویت هویت ملی و دینی دانشجویان از آزمون **t-test** تک نمونه‌ای استفاده شده است. با توجه به اینکه سطح معناداری محاسبه شده در جدول فوق کمتر از ۰/۰۵ است ($sig < .05$)، بنابراین فرض صفر قابل قبول نیست. در نتیجه، نقش اساتید بسیجی در تقویت هویت ملی و دینی دانشجویان از چشم‌انداز افراد مورد مطالعه بالاتر از متوسط بوده و اکثر پاسخ‌دهندگان رویکرد بسیج اساتید در افزایش قدرت نرم جمهوری اسلامی ایران از طریق تقویت هویت ملی و دینی دانشجویان را مثبت ارزیابی کرده‌اند.

فرضیه جزئی ۳: بسیج اساتید از طریق تقویت خودباوری دانشجویان در افزایش قدرت نرم جمهوری اسلامی ایران تأثیر معناداری دارد.

$$H_0 = \mu = 4$$

$$H_1 = \mu \neq 4$$

جدول ۱۱: آمار توصیفی مؤلفه سوم

تعداد	میانگین	انحراف معیار	خطای استاندارد میانگین
۳۷۵	۵/۵۹	۱/۰۷	۰/۰۵

با توجه به جدول بالا، میانگین نقش اساتید بسیجی در تقویت خودباوری دانشجویان بیشتر از ۴ است. در ادامه، برای مؤلفه تأثیرگذاری بسیج اساتید بر ارتقای خودباوری دانشجویان به منظور افزایش قدرت نرم جمهوری اسلامی ایران نیز انحراف معیار و خطای استاندارد میانگین آورده شده است.

جدول ۱۲: آزمون t-test مؤلفه سوم

Test Value = 4						
فاصله اطمینان ۹۵ درصد برای اختلاف میانگین ها	اختلاف میانگین		سطح معناداری (دو دامنه)	درجه آزادی	مقدار t	تأثیر اساتید بسیجی بر ارتقای خودباوری دانشجویان
	حد بالا	حد پایین				
۱/۴۸	۱/۷۰	۱/۵۹	۰/۰۰۰	۳۷۴	۲۸/۸۸۹	

در جدول بالا، برای سنجش ارتقای خودباوری دانشجویان به واسطه عمل کرد اساتید بسیجی از آزمون **t-test** تک نمونه‌ای استفاده شده است. با توجه به اینکه سطح معناداری محاسبه شده در جدول مذکور از ۰/۰۵ کمتر است (**sig < .05**)، بنابراین فرض صفر پذیرفته نمی‌شود. در نتیجه، تقویت خودباوری دانشجویان به واسطه عمل کرد بسیج اساتید از

دیدگاه افراد مورد مطالعه بالاتر از متوسط بوده و اغلب پاسخ‌دهندگان نقش اساتید بسیجی در افزایش خودباوری دانشجویان را مؤثر ارزیابی کرده‌اند.

فرضیه جزئی ۴: بسیج اساتید از طریق ارتقای ولایت‌پذیری دانشجویان در افزایش قدرت نرم جمهوری اسلامی ایران تأثیر معناداری دارد.

$$H_0 = \mu = 4$$

$$H_1 = \mu \neq 4$$

جدول ۱۳: آمار توصیفی مؤلفه چهارم

تعداد	میانگین	انحراف معیار	خطای استاندارد میانگین
۳۷۵	۵/۷۸	۱/۱۱	۰/۰۵

با توجه به جدول بالا، میانگین تأثیر اساتید بسیجی بر تقویت ولایت‌پذیری دانشجویان بیشتر از ۴ است. در ادامه، برای مؤلفه تقویت ولایت‌پذیری دانشجویان به واسطه تلاش اساتید بسیجی نیز انحراف معیار و خطای استاندارد میانگین آورده شده است.

جدول ۱۴: آزمون **t-test** مؤلفه چهارم

Test Value = 4						
فاصله اطمینان ۹۵ درصد برای اختلاف میانگین‌ها	اختلاف میانگین		سطح معناداری (دو دامنه)	درجه آزادی	مقدار t	نقش بسیج اساتید در تقویت ولایت‌پذیری دانشجویان
	حد بالا	حد پایین				
	۱/۹۰	۱/۶۷	۰/۰۰۰	۳۷۴	۳۰/۹۹۷	

در جدول بالا، برای بررسی تأثیر بسیج اساتید بر تقویت ولایت‌پذیری دانشجویان از آزمون **t-test** تک نمونه‌ای استفاده شده است. با توجه به اینکه سطح معناداری محاسبه‌شده در جدول فوق کمتر از ۰/۰۵ است ($\text{sig} < .05$)، از این رو فرض صفر قابل

پذیرش نیست.، در نتیجه، نقش تقویت ولایت‌پذیری دانشجویان به واسطه تلاش‌های بسیج اساتید از منظر پاسخ‌دهندگان از متوسط بالاتر بوده و اکثر افراد بر نقش اساتید بسیجی در تقویت ولایت‌پذیری دانشجویان صحنه می‌گذارند.

فرضیه جزئی ۵: بسیج اساتید از طریق افزایش بنیه علمی دانشجویان در افزایش قدرت نرم جمهوری اسلامی ایران تأثیر معناداری دارد.

$$H_0 = \mu = 4$$

$$H_1 = \mu \neq 4$$

جدول ۱۵: آمار توصیفی مؤلفه پنجم

تعداد	میانگین	انحراف معیار	خطای استاندارد میانگین
۳۷۵	۵/۱۸	۱/۳۳	۰/۰۶

با توجه به جدول بالا، میانگین نقش اساتید بسیجی در افزایش بنیه علمی دانشجویان بیشتر از ۴ است. در ادامه، برای مؤلفه افزایش بنیه علمی دانشجویان به واسطه تلاش‌های اساتید بسیجی نیز انحراف معیار و خطای استاندارد میانگین آورده شده است.

جدول ۱۶: آزمون t-test مؤلفه پنجم

Test Value = 4						
فاصله اطمینان ۹۵ درصد برای اختلاف میانگین‌ها	اختلاف میانگین	سطح معناداری (دو دامنه)	درجه آزادی	مقدار t	تأثیر بسیج اساتید بر افزایش بنیه علمی دانشجویان	
					حد بالا	حد پایین
۱/۰۵	۱/۳۲	۱/۱۸	۰/۰۰۰	۳۷۴	۳۰/۱۸۴	

در جدول بالا، برای ارزیابی افزایش بنیه علمی دانشجویان به دنبال تلاش‌های اساتید بسیجی از آزمون **t-test** تک نمونه‌ای استفاده شده است. با توجه به اینکه سطح معناداری محاسبه شده در جدول فوق کمتر از ۰/۰۵ است ($\text{sig} < .05$)، بنابراین فرض صفر پذیرفته

نمی‌شود. در نتیجه، افزایش بنیه علمی دانشجویان به واسطه تلاش‌های اساتید بسیجی بنا به عقیده افراد مورد مطالعه از متوسط بالاتر بوده و اکثر پاسخ‌دهندگان، نقش بسیج اساتید در افزایش بنیه علمی دانشجویان را مؤثر ارزیابی می‌کنند.

فرضیه جرئی ۶: بسیج اساتید به واسطه سازماندهی افسران جوان جبهه مبارزه با جنگ نرم از میان دانشجویان در افزایش قدرت نرم جمهوری اسلامی ایران تأثیر معناداری دارد.

$$H_0 = \mu = 4$$

$$H_1 = \mu \neq 4$$

جدول ۱۷: آمار توصیفی مؤلفه ششم

تعداد	میانگین	انحراف معیار	خطای استاندارد میانگین
۳۷۵	۵/۲۳	۱/۴۱	۰/۰۷

با توجه به جدول بالا، میانگین تأثیر بسیج اساتید بر سازماندهی افسران جوان از میان دانشجویان بیشتر از ۴ است. در ادامه، برای متغیر سازماندهی افسران جوان جنگ نرم توسط بسیج اساتید در افزایش قدرت نرم جمهوری اسلامی ایران از طریق تربیت نخبگان سیاسی نیز انحراف معیار و خطای استاندارد میانگین آورده شده است.

جدول ۱۸: آزمون t-test مؤلفه ششم

Test Value = 4						
فاصله اطمینان ۹۵ درصد برای اختلاف میانگین‌ها		اختلاف میانگین	سطح معناداری (دو دامنه)	درجه آزادی	مقدار t	نقش بسیج اساتید در سازماندهی افسران جوان از میان دانشجویان
حد بالا	حد پایین					
۱/۳۷	۱/۰۹	۱/۲۳	۰/۰۰۰	۳۷۴	۳۰/۸۷۴	

در جدول بالا، برای سنجش نقش اساتید بسیجی در سازماندهی افسران جوان از میان دانشجویان از آزمون **t-test** تک نمونه‌ای استفاده شده است. با توجه به اینکه سطح معناداری محاسبه شده در جدول بالا کمتر از ۰/۰۵ است ($\text{sig} < .05$)، بنابراین فرض صفر قابل قبول نیست. در نتیجه، تأثیر بسیج اساتید بر سازماندهی افسران جوان از میان دانشجویان از دیدگاه پاسخ‌دهندگان از متوسط بالاتر بوده و اغلب افراد مورد مطالعه بر سازماندهی مناسب افسران جوان از سوی اساتید بسیجی تأکید داشته‌اند.

نتیجه‌گیری

پژوهش حاضر با هدف ارزیابی نقش و جایگاه اساتید بسیجی در افزایش قدرت نرم جمهوری اسلامی ایران از طریق تربیت نخبگان سیاسی انجام پذیرفت. یافته‌های پژوهش نشان می‌دهد که بسیج اساتید به‌مثابه یک نیروی علمی و انقلابی واجد نقشی مؤثر در افزایش قدرت نرم نظام جمهوری اسلامی ایران از طریق تربیت نخبگان سیاسی در دانشگاه‌ها است. طبق یافته‌های پژوهش، اساتید بسیجی در عرصه‌های گوناگون از جمله افزایش آگاهی سیاسی، تقویت ولایت‌مداری، سازماندهی افسران جوان در مقابله با تهدیدات جنگ نرم و افزایش بنیه علمی دانشجویان به‌مثابه نخبگان آینده نظام جمهوری اسلامی ایران مؤثر واقع شده‌اند و از این رو، نقش آنان در ارتقای قدرت نرم جمهوری اسلامی ایران غیرقابل انکار است.

طبق یافته‌های پژوهش، همه مؤلفه‌های شش‌گانه مؤثر بر افزایش قدرت نرم ایران به‌واسطه عمل کرد بسیج اساتید در دانشگاه‌ها مثبت ارزیابی شد و اکثر پاسخ‌دهندگان بر نقش اساتید بسیجی در تقویت قدرت نرم کشور از طریق تربیت و پرورش نخبگان سیاسی

آینده جمهوری اسلامی ایران تأکید داشتند. ضمن اینکه در این میان، نقش برخی مؤلفه‌های اثرگذار از سوی بسیج اساتید نسبت به برخی دیگر از جایگاه و درجه اهمیت بیشتری برخوردار است. در این خصوص، می‌توان به نتایج آزمون فریدمن طی این پژوهش اشاره کرد که برپایه آن، درجه اهمیت هر یک از مؤلفه‌های شش گانه نمایان می‌شود. نتایج حاصل از این آزمون در جدول ۱۸ نشان داده شده است.

جدول ۱۹: نتایج حاصل از رتبه‌بندی فریدمن برای اولویت‌بندی مؤلفه‌های شش گانه

رتبه میانگین	مؤلفه	ردیف
۲/۹۷	افزایش آگاهی سیاسی	۱
۳/۶۹	تقویت هویت ملی و دینی	۲
۳/۹۶	افزایش خودباوری در فرهنگ سیاسی	۳
۴/۷۰	تقویت ولایت‌پذیری دانشجویان	۴
۲/۷۳	افزایش بنیه علمی دانشجویان	۵
۲/۹۵	سازماندهی افسران جوان	۶

Chi-Square=314/523 Df=5 Sig=0/000

با توجه به داده‌های حاصل از آزمون فریدمن می‌توان گفت که چون معناداری کمتر از ۰۰۵ است، بنابراین رتبه‌بندی مؤلفه‌های مورد مطالعه در راستای شناخت نقش‌های گوناگون اساتید بسیجی در افزایش قدرت نرم جمهوری اسلامی ایران از طریق تربیت نخبگان سیاسی به لحاظ درجه اهمیت معنادار است و آزمون فریدمن مورد قبول است. از این رو، تأثیرگذاری مؤلفه‌های مورد مطالعه بر نقش بسیج اساتید در افزایش قدرت نرم جمهوری اسلامی ایران از طریق تربیت نخبگان سیاسی معنادار بوده و پذیرفته می‌شود.

همچنین یافته‌های پژوهش نشان می‌دهند که در بین مؤلفه‌های مورد مطالعه، مؤلفه «تقویت ولایت‌پذیری دانشجویان» با رتبه میانگین ۴/۷ بیشترین تأثیر و «افزایش بنیه علمی دانشجویان» با

رتبه میانگین ۲/۷۳ کمترین تأثیر را از اساتید بسیجی پذیرفته‌اند. به عبارت بهتر، ویژگی «بسیجی بودن» اساتید به ترتیب بر تقویت ولایت‌پذیری دانشجویان، افزایش خودباوری دانشجویان در فرهنگ سیاسی، تقویت هویت ملی و دینی دانشجویان، افزایش آگاهی سیاسی دانشجویان، سازماندهی افسران جوان (دانشجویان) و افزایش بنیه علمی دانشجویان مؤثر بوده است.

ترتیب مؤلفه‌های بالا به لحاظ منطقی نیز پذیرفتنی است. بسیج اساتید اصلی‌ترین پشتیبان حریم ولایت در دانشگاه‌ها به‌شمار می‌آید و همکاری نزدیکی با نهاد نمایندگی مقام معظم رهبری در دانشگاه‌ها دارد. دفاع از حریم ولایت نیز بدون تقویت خودباوری و باورمندی به آرمان‌های استقلال‌طلبانه ممکن نیست و هر دوی این مؤلفه‌ها با تقویت هویت ملی و دینی گره خورده‌اند. به همین دلیل نیز این سه مؤلفه بیش از همه تحت تأثیر ویژگی بسیجی بودن اساتید قرار داشته‌اند. در وهله بعدی نیز مؤلفه‌های با ماهیت سیاسی «افزایش آگاهی سیاسی دانشجویان» و «سازماندهی افسران جوان جنگ نرم» واقع شده‌اند که نشان از الویت پایین‌تر موضوعات سیاسی نزد اساتید بسیجی نسبت به مباحث عقیدتی و هویتی دارد که این ویژگی را می‌توان به‌مثابه یک نقطه قوت در نظر گرفت. در نهایت نیز اگرچه وجدان کاری و وظیفه‌شناسی اساتید بسیجی تأثیر معناداری بر افزایش بنیه علمی دانشجویان دارد، اما بهره‌وری بیشتر در زمینه در حوزه تحولات ساختاری و نه تلاش‌های فردی قرار می‌گیرد.

یافته‌های کمی مقاله مبنی بر تأثیرگذاری مؤلفه‌های مورد مطالعه بر نقش بسیج اساتید در افزایش قدرت نرم جمهوری اسلامی ایران از طریق تربیت نخبگان سیاسی به‌طور کلی با استنباط‌های کیفی ارائه‌شده در بخش مفهوم‌شناسی پژوهش نیز هماهنگ هستند. اگرچه نمی‌توان ترتیب و اولویت تأثیرپذیری شاخص‌های تربیت نخبگان سیاسی در جهت تولید قدرت نرم ج.ا. ایران که طی این مقاله به شیوه کیفی به‌دست آمد را به‌طور دقیق با یافته‌های

کیفی در بخش مفهوم‌شناسی پژوهش منطبق نمود، اما هر دو دسته یافته‌های کمی و کیفی مقاله بر سر این واقعیت که بسیج اساتید نقش قابل توجهی در ارتقای قدرت نرم در ج.ا. ایران ایفا می‌کند، اشتراک نظر دارند. همچنین یافته‌های کمی به همان اندازه یافته‌های کیفی بر اولویت رویکردهای عقیدتی نزد اساتید بسیجی در مقایسه با رویکردهای سیاسی (جناحی/جزبی) تأکید دارند. در حقیقت، یافته‌های کمی مقاله به‌لحاظ کلی با یافته‌های کیفی پشتیبانی می‌شوند.

یافته‌های مقاله حاضر در سطح کلی با یافته‌های کیفی و کمی همه پژوهش‌های پیشین در خصوص نقش مؤثر بسیج و به‌ویژه بسیج اساتید بر افزایش قدرت نرم ج.ا. ایران هم‌خوانی دارد. به‌لحاظ موضوعی و در میان پژوهش‌های کمی، مقاله حاضر بیش از همه یافته‌های مقاله نجفی و فدائیان (۱۳۹۴) مبنی بر تأثیر مثبت و معنادار اساتید بسیجی دانشگاه مازندران بر کاهش پیامدهای جنگ نرم دشمن علیه ج.ا. ایران را تأیید می‌کند. در وهله دوم، برون‌دادهای مقاله حاضر با یافته‌های مقاله شاهین (۱۳۹۶) که بر نقش آفرینی بسیج اساتید در مقابله با جنگ نرم صحنه گذاشته است، هم‌خوانی دارد. یافته‌های مقاله حاضر همچنین می‌تواند یافته‌های مقاله بابایی و همکاران (۱۳۹۰) مبنی بر نقش آفرینی بسیج در تغییر هنجارها و نگرش‌های جوانان را تأیید نماید، اما در رابطه با ادعای مقاله مذکور در خصوص عدم اثرگذاری بسیج بر تغییر ارزش‌ها جوانان نظری ندارد، زیرا دسته‌بندی شاخص‌های تربیت نخبگان سیاسی در مقاله حاضر به تفکیک ارزش‌ها، هنجارها و نگرش‌ها نبوده است. در مجموع، یافته‌های مقاله حاضر با هیچ‌یک از پژوهش‌های پیشین که به ارزیابی کمی یا کیفی نقش بسیج (اعم از بسیج اساتید و دیگر شاخه‌های بسیج) در تولید قدرت نرم ج.ا. ایران اهتمام ورزیده‌اند در تضاد قرار ندارد. در مقابل، یافته‌های این مقاله از بسیاری جهات می‌تواند تأییدی بر یافته‌های اکثر قریب به اتفاق این دسته از پژوهش‌ها باشد.

پیشنهادات کاربردی

- ۱- ارتقای نقش و جایگاه بسیج اساتید با کمک ابزارهای قانون‌گذاری، مالی و توان تبلیغاتی در دانشگاه‌ها و مراکز آموزش عالی گسترش.
- ۲- برقراری پیوند نزدیک‌تر میان بسیج اساتید و بسیج دانشجویی در دانشگاه‌ها؛
- ۳- تمرکز بر شکوفایی توان علمی و تخصصی اساتید بسیجی؛

منابع

- ۱) [امام] خمینی، روح‌الله (۱۳۷۹). صحیفه امام، تهران: مؤسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی (ره).
- ۲) ادیب، یوسف، آذر تاجور و سیاوش پورطهماسبی (۱۳۹۱). «نقش بسیجیان و پایگاه‌های مقاومت بسیج در اشاعه فرهنگ اقتصاد مقاومتی»، نشریه مهندسی فرهنگی، دوره ۷، شماره ۷۳، صص ۷۲-۹۸.
- ۳) ارسطو (۱۳۹۰). سیاست، ترجمه حمید عنایت، چاپ هفتم، تهران: نشر علمی و فرهنگی.
- ۴) افضل، رسول، یاشار ذکی و دشتی، محمدحسین (۱۳۹۷). «مؤلفه‌های قدرت نرم نظام جمهوری اسلامی ایران و ظرفیت‌های آن در عرصه بین‌الملل از دید کارشناسان»، فصلنامه پژوهش‌های سیاسی جهان اسلام، سال ۸، شماره ۲، صص ۱۴۲-۱۲۱.
- ۵) انصاری، محمد مهدی (۱۳۹۱). «بررسی نقش نخبگان سیاسی در تدوین مدل مطلوب سیاست ورزی؛ در جمهوری اسلامی ایران»، پژوهشنامه انقلاب اسلامی، ۲(۵): ۱۵۱-۱۷۲.
- ۶) ایمانی، اصغر (۱۳۸۶)، «اهمیت بسیج اساتید در تبلور اتحاد ملی و انسجام اسلامی»، کیهان، ۱۲ دی، شماره: ۱۸۹۸۹.
- ۷) بابایی طلائی، محمداقبر؛ کاوسی، اسماعیل و محمدی، علی (۱۳۹۰). «بررسی نقش بسیج در مقابله با تهاجم فرهنگی در میان جوانان شهر تهران»، مطالعات راهبردی سیاست‌گذاری عمومی، ۲(۵): ۱-۲۴.
- ۸) بذرکار، مهدی؛ ملکوتیان، مصطفی؛ عسگری یزدی، علی و نباتیان، محمد اسماعیل (۱۳۹۸). «مؤلفه‌های اساسی دیپلماسی فرهنگی در گسترش ارزش‌های انقلاب اسلامی ایران»، فصلنامه پژوهش‌های انقلاب اسلامی، دوره ۸، شماره ۳۱، زمستان، صص ۱۰۲-۸۱.
- ۹) جمشیدی، محمدحسین و نقدی، فرزانه (۱۳۹۶). «فرهنگ به مثابه قدرت در روابط بین‌الملل؛ قدرت فرهنگ در برابر فرهنگ قدرت»، فصلنامه سیاست جهانی، دوره ۶، شماره ۱، صص ۴۶-۷.
- ۱۰) جنیدی، رضا و ملائی، مسعود (۱۳۹۸). «راهبردهای مبتنی بر قدرت نرم جمهوری اسلامی ایران در مقابله با قدرت هوشمند ایالات متحده آمریکا»، فصلنامه راهبرد سیاسی، دوره ۳، شماره ۸، بهار، صص ۸۹-۶۵.
- ۱۱) جوانمرد، مهدی (۱۳۸۶). «بازشناسی جایگاه بسیج با رویکرد سیستمی در اداره کشور»، فصلنامه مطالعات راهبردی بسیج، دوره ۱۰، شماره ۳۵، صص ۸۰-۶۳.
- ۱۲) حبیبی، محمداقبر، مالمر، مرتضی و حبیبی، زهرا (۱۳۹۳). «زمینه‌های جنگ نرم و نقش‌های پیشگیرانه و مقابله‌ای بسیج»، فصلنامه مطالعات راهبردی بسیج، دوره ۱۷، شماره ۶۲، صص ۱۰۶-۸۷.

- ۱۳ سعیدی، روح‌الامین و مقدم‌فر، حمیدرضا (۱۳۹۳). «منابع قدرت نرم جمهوری اسلامی ایران»، دو فصلنامه مطالعات قدرت نرم، دوره ۴، شماره ۱۱، صص ۱۲۶-۱۰۷.
- ۱۴ سهامی، فرهاد؛ فروغی ابری، علی اصغر و نورائی، مرتضی (۱۳۹۶). «بررسی تطبیقی مولفه‌های فرهنگی و سیاسی قدرت نرم انقلاب اسلامی ایران (۱۹۷۹) و انقلاب مصر (۲۰۱۱)»، فصلنامه پژوهش‌های انقلاب اسلامی، دوره ۶، شماره ۲۲، پاییز، صص ۱۵۹-۱۳۳.
- ۱۵ شاهین، مهدی (۱۳۹۶). «بررسی نحوه عملکرد و نقش بسیج اساتید در مقابله با راهبرد جنگ نرم (مورد مطالعه: استان لرستان)»، دو فصلنامه مطالعات قدرت نرم، دوره ۷، شماره ۱۷، صص ۴۲-۵۸.
- ۱۶ شورای عالی انقلاب فرهنگی (۱۳۸۰). «آیین‌نامه تشکیل بسیج اساتید دانشگاه‌ها و مراکز آموزش عالی کشور»، مصوب چهارصد و نودمین جلسه، ۲۷ آذرماه، قابل دسترس در:
<http://icrc.ac.ir/file/download/page/1542005253-basij.pdf>
- ۱۷ علیان‌سب، سید حسین؛ صالحی، حسن و موسوی شریانی، سید جلال (۱۳۹۷). «بررسی راهکارهای پیشگیری از تضعیف قدرت نرم رهبری انقلاب اسلامی با تکیه بر آموزه‌های قرآنی»، فصلنامه پژوهش‌های انقلاب اسلامی، دوره ۷، شماره ۲۴، بهار، صص ۹۴-۷۵.
- ۱۸ عیوضی، محمدرحیم و پارسا، مونا (۱۳۹۲). «الگوی تحلیلی قدرت نرم و سیاست بین‌الملل»، دو فصلنامه مطالعات قدرت نرم، ۳(۹): ۹۹-۱۱۲.
- ۱۹ قنبری سلحشور، محمدرضا و آقارضایی، نادیا (۱۳۹۷). «جنگ نرم علیه کشورهای مخالف هژمونی آمریکا (ویژه جنگ رسانه‌ای علیه ایران)»، فصلنامه راهبرد سیاسی، دوره ۲، شماره ۶، پاییز، صص ۱۰۱-۷۱.
- ۲۰ گوهری مقدم، ابوذر و کیانی مجاهد، حامد (۱۳۹۷). «نفوذ گفتمانی ایالات متحده آمریکا در جمهوری اسلامی ایران بر مبنای اندیشه‌های مقام معظم رهبری»، فصلنامه پژوهش‌های انقلاب اسلامی، دوره ۷، شماره ۲۴، بهار، صص ۱۱۳-۹۶.
- ۲۱ ملکی، سعید و حاتمی، داود (۱۳۹۲). «جنگ نرم افزار و راهکارهای مقابله با آن با الهام از دیدگاه مقام معظم رهبری»، نشریه مهندسی فرهنگی، دوره ۸، شماره ۷۶، صص ۸۲-۶۵.
- ۲۲ نجفی، محمدرضا و فدائیان، علیرضا (۱۳۹۴). «نقش بسیج اساتید دانشگاه‌ها مازندران در مقابله با جنگ نرم»، مدیریت و پژوهش‌های دفاعی، دوره ۱۴، شماره ۷۹، صص ۱۵۴-۱۲۶.
- ۲۳ نقیب‌السادات، سیدرضا و احمدی، اسماعیل (۱۳۹۷). «نظام جامع اطلاع‌رسانی بسیج از الزامات شکل‌دهی به قدرت نرم ارتش ۲۰ میلیونی»، دو فصلنامه مطالعات قدرت نرم، دوره ۸، شماره ۱۸، صص ۱۵۴-۱۷۹.

- (۲۴) هرسیج، حسین و تویسرکانی، مجتبی (۱۳۸۹). «تأثیر مولفه‌های هویت‌ساز ایرانی بر قدرت نرم جمهوری اسلامی ایران»، فصلنامه فرهنگی ایران، دوره ۳، شماره ۱، صص ۱۷۹-۱۵۱.
- (۲۵) هرسیج، حسین؛ تویسرکانی، مجتبی و جعفری، لیلا (۱۳۸۸). «ژئوپلیتیک قدرت نرم ایران»، پژوهشنامه علوم سیاسی، دوره ۴، شماره ۲، صص ۲۶۹-۲۲۵.
- (۲۶) هیوود، اندرو (۱۳۸۹)، سیاست، ترجمه عبدالرحمن عالم، چاپ ششم، تهران: نشر نی.
- 27) Angey-Sentuc, G. and Molho, J. (2015), "A Critical Approach to Soft Power: Grasping Contemporary Turkey's Influence in the World", *European Journal of Turkish Studies*, No. 21, Available at: <https://journals.openedition.org/ejts/pdf/5287>, Accessed on: 8 January 2020.
- 28) Barnett, M. and Duvall, R. (2005), "Power in International Politics", *International Organization*, 59(01), 39-75, DOI: 10.1017/S0020818305050010
- 29) Buchanan, J and Samuels, W. (2008), "Politics as Exchange or Politics as Power: Two Views of Government", In S. Peart and D. Levy (Eds.), *The Street Porter and the Philosopher: Conversations on Analytical Egalitarianism* (pp. 15-40), Ann Arbor: University of Michigan Press, www.jstor.org/stable/10.3998/mpub.212207.5
- 30) Feizi, H. (2018), *Discourse, Affinity and Attraction: A Case Study of Iran's Soft Power Strategy in Afghanistan*, Doctor of Philosophy Dissertation, School of Interdisciplinary Global Studies, College of Arts and Sciences, University of South Florida.
- 31) Gursoy, Y. (2020), "Reconsidering Britain's Soft Power: Lessons from the Perceptions of the Turkish Political Elite", *Cambridge Review of International Affairs*, Online: 1-19, DOI: 10.1080/09557571.2020.1832959.
- 32) Haugaard, M. and Clegg, S. R. (2009), "Introduction: Why Power is the Central Concept of the Social Sciences", In S. R. Clegg and M. Haugaard (Eds.), *The Handbook of Power* (pp. 1-24), London: Sage Publications.
- 33) Li, J. (2018), *Conceptualizing Soft Power of Higher Education*, Singapore: Springer, DOI: 10.1007/978-981-13-0641-9
- 34) Lin, L. and Hongtao, L. (2017), "Joseph Nye Soft Power Theory and Its Revelation Towards Ideological and Political Education", *Humanities and Social Sciences*, 5(2), 69-74, DOI: 10.11648/j.hss.20170502.13
- 35) Makalesi, A. (2017), "A Critical Approach to Soft Power", *Journal of Bitlis Eren University Institute of Social Sciences*, 6(2), 491-502, Available at: <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/393488>, Accessed on: 3 January 2020.
- 36) McClory, J. (2011), "The New Persuaders II: A 2011 Global Ranking of Soft Power", Institute for Government, Available at:

- <http://www.instituteforgovernment.org.uk/publications/new-persuaders-ii>,
Accessed on: 13 January 2019.
- 37) Nye, J. (2017), “Soft Power: The Origins and Political Progress of a Concept”, Palgrave Communications, 3(8): 1-3, DOI: 10.1057/palcomms.2017.8.
- 38) Nye, J. S. (2004), *Soft Power: The Means To Success In World Politics*, New York: Public Affairs.
- 39) USDS (2001), “Statement on International Education Week 2001”, US Department of State, 7 August, Available at: <https://2001-2009.state.gov/secretary/former/powell/remarks/2001/4462.htm>, Accessed on: 13 December 2020.
- 40) Vuving, A. L. (2009), “How Soft Power Works”, Paper Presented at the American Political Science Association Annual Meeting, Toronto, Canada, 3 September, <https://ssrn.com/abstract=1466220> or <http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.1466220>.
- 41) Wojciuk, A. (2018), “Higher Education as a Soft Power in International Relations”, In Y. Watanabe (Ed.), *Handbook of Cultural Security* (pp. 343-360), Cheltenham: Edward Elgar.